2.3. AMBLEMATIČKE GESTE U SVJETLU FRANCUSKE JEZIČNE PRAGMATIKE

2.3.1. GESTE-ZNAKOVI?

Svaka kultura ustrojava svoje vlastite značenjske cjeline odabrane među nebrojenim tjelesno mogućim konfiguracijama ponašanja. Tako se amblematičkim gestama (kvazilingvističkim, konvencionalnim, autonomnim ili kulturnim) služe pripadnici određene sociokulturne jezične zajednice. Posrijedi su konvencionalne geste čije je tumačenje predvidljivije, to jest manje ovisno o govorno-jezičnom kontekstu. Primjerice, kažiprst, srednjak i prstenjak svijeni na dlan dok su palac i mali prst podignuti, palac je u visini uha a mali prst ispred usta:

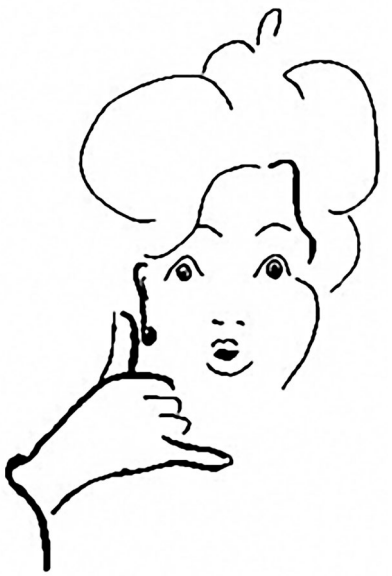

(11) *Čujemo se telefonom*!

Ovu u francuskoj (a i široj zapadnjačkoj) zajednici uobičajenu amblematičku gestu koja upućuje na radnju telefoniranja, moguće je izvesti uz prateći govoreni izričaj ili bez njega. Dakako, amblematičke geste nisu dio autonomnog repertoara. Ipak, unatoč njihovom analogijskom potencijalu, nemoguće ih je dobro protumačiti ukoliko ne poznajemo sociokulturnu konvenciju i govorno-jezičnu pragmatiku koje ih određuju.

Gesta je konvencionalna u načinu na koji oponaša radnju, stanje ili pojavu. Za telefoniranje Francuz (Calbris/Porcher 1989 : 131) će istom gestom

oponašati držanje aparata (prsti 2, 3 i 4 svinuti na dlan), njegovu konfiguraciju (prsti 1 i 5 ispruženi) i korištenje (nasuprot uha i usta), dočim Napolitanac bira broj (ponovljeni mali kružni pokreti) kako bi ga se čulo (ispred uha).

Istraživanja G. Calbris (1980) podudaraju se s našima (1990), o francuskim amblematičkim gestama testiranima na stranome stanovništvu. Naime, kada se određenu amblematičku gestu izdvoji iz njezina pragmatičkog i sociokulturnog konteksta, njezinoj se konfiguraciji pokreta mogu pripisati brojne motivacije. Upravo stoga tumačenje analogijom najčešće u takvim uvjetima završi neuspjehom.

Ne može se, međutim, govoriti o gestualnim *znakovima* u smislu koje jezičnome znaku pripisuje lingvistika saussureovskog nadahnuća. *Jezični znak* je arbitraran, diskretan, linearan, razmjerno stabilan (Martinet 1970: 15-27; Galisson/Coste 1976: 496 sq). Gestualne manifestacije u govorno-jezičnom činu licem u lice nisu dio samodostatnog i neovisnog sustava znakova poput sustava prirodnoga jezika ili pak jezika gluhonijemih. Posturomimogestualne manifestacije govorenoga jezika su nediskretne i sintetične, premda konvencionalne. Navedimo A-M. Houdebine (1990b, 109) koja u tome smislu napominje:

> ... premda se ovdje može uočiti odnos arbitrarnosti i nužnosti koji u sustavu i sustavom povezuje označitelj i označenik, čini se da je taj odnos drukčiji od odnosa koji uređuje verbalne znakove; na neki je način manje *simboličan* ili *arbitraran* i često manje *nužan* – u smislu *nužnosti* o kojoj je govorio Benveniste.[87]

Nemoguće je u gestualnim manifestacijama ustanoviti dvostruku artikulaciju koja bi ih približila prirodnim jezičnim sustavima. Tako Greimas (1970: 85) tvrdi da „smo primorani držati se gestualnih jedinica koje su ujedno poput fonema i poput semema". Konvencionalnost amblematičkih gestâ, koje neki nazivaju *geste-znakovi* (vidi Berrendonner / Parret, 1990a: 109-128), nije dovoljno stabilna da bismo im mogli pripisati status znakova u saussureovskom smislu riječi. Konvencija gestâ proizlazi iz slabo ili labavo kodiranih sociokulturnih modela, iz prešutnog i pogodbenog ugovora i logike konkretne pragmatike, prije nego li iz eksplicitnog ugovora i autonomnog sustava kakav je sustav prirodnih jezika.

---

[87] *... si la relation d'arbitraire et de nécessité liant le signifiant et le signifié dans et par le système y est observable, elle paraît d'un autre ordre que celle qui régit les signes verbaux, moins « symbolique » ou « arbitraire » en quelque sorte et souvent moins « nécessaire » – au sens de la „nécessité" dont parlait Benveniste.*

2.3.2. AMBLEMATIČKE GESTE

Amblematičke geste moguće je prevesti riječju ili rečenicom, premda učinak nikad nije isti. One mogu pratiti verbalan iskaz ili same nositi govorni čin. Stoga je posturomimogestualne manifestacije moguće u danoj sociokulturnoj zajednici popisati.[88] Inventar amblematičkih gestâ određenoga društva nije zatvoren popis: nove individualne tvorevine koje ulaze u repertoar prihvaćen od svih članova zajednice uvijek su moguće. Evo četiri primjera amblematičkih gestâ u različitim sociokulturnim zajednicama:

(12) Puna šaka brade

Hrvat može očitovati zadovoljstvo u posturomimogestualnom obliku <širom otvorene oči, zatvorena usta, smiješak koji je potisnut ili ne, čeljust lagano spuštena, pokret šakom (otvorenom, dlan prema tijelu) odozgo prema dolje ispod brade> Ova amblematička gesta može i ne mora biti popraćena odgovarajućim verbalnim izrazom: *Puna šaka brade* (= profitirati od koga ili čega, izražavati zadovoljstvo ili pozitivan stav).

[88] Sastavljeno je više popisa amblematičkih gesta u različitim sociokulturnim zajednicama, primjerice: u Italiji Efron (1941), Munari (1963); u Francuskoj Wylie (1977), Calbris/Montredon (1986); u Španjolskoj Kaulfers (1931), Green (1968); u Iranu Sparhawk (1978); u Kolumbiji i u Sjedinjenim Američkim Državama Saitz/Cervenka (1972); u arapskim zemljama Barakat (1973); u Keniji Creider (1977) itd.

(13) Kinez iz Pekinga može očitovati prijezir gestom <kažiprst koji prema dolje vuče donji očni kapak> (Stephenson et al. 1993: 245).

Francuzi mogu očitovati razočaranje posturomimogestualnom konfiguracijom sljedećeg tipa <zatvorena usta, spuštena čeljust, pokret šakom odozgo prema dolje ispod brade>. Ova gesta odgovara izrazu: *Faire une tête d'enterrement* [= praviti pogrebni izraz lica].

(14) Faire une tête d'enterrement

Sumnja se može izraziti gestom <kažiprst koji donji očni kapak vuče prema dolje>. Ova gesta odgovara verbalnome izrazu *Mon oeil*! [doslovno: Moje oko = Malo sutra!]. Sljedeće ilustracije preuzete su iz Calbris/Montredon (1986: 47, 65):

(15) Mon oeil

Amblematičke geste izvode se katkad neovisno, a katkad uz govor kako bi ga:

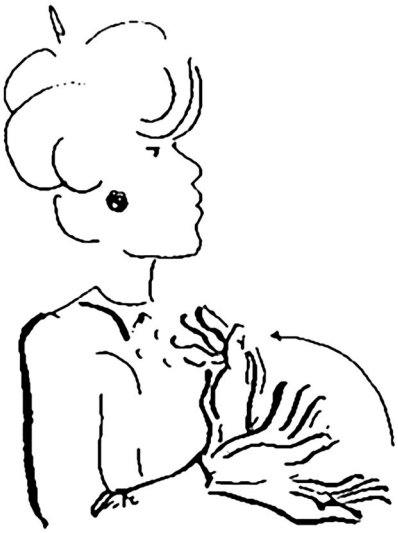

- poduprle

(16) Verbalni izričaj: *Dođi ovamo*! <gleda sugovornika; otvorena šaka, dlan prema gore, pokret dlanom prema sebi>

- ili mu proturječile na semantičkoj razini kad služe kao okvir iskazivanja, to jest modaliziraju ga:

(17) Verbalni izričaj: Aha, vjerujem ti. <gleda sugovornika; pognuta glava; usne lagano zategnute, kažiprst prema dolje vuče donji kapak > (vidi Primjer 15)

Posturomimogestualnost: *Ne vjerujem ti* (PMG konfiguracija u sprezi s verbalnim izričajem ima za učinak ekspliciranje ironije sveukupnog iskaza).

Razgovorna (posturomimo)gestualnost[89] može na semantičko-pragmatičkom planu biti zalihosna u odnosu na sadržaj verbalnoga iskaza (Primjer 11), no može prenositi i novi informacijski sadržaj koji dopunjuje sadržaj verbalnoga iskaza:

<Nagli pokret stisnutom šakom prema van, okomito u odnosu na trbuh>
(Crtež preuzet iz Calbris/Montredon 1986: 107).

(18) *Il nous faut un homme* (stanka popraćena amblematičkom gestom) *pour y arriver*. [*Treba nam čovjek kako bismo uspjeli*].

Efektivni smisao globalnoga iskaza: *Treba nam čovjek* ***koji je borac*** *kako bismo uspjeli*.

Da je ovaj iskaz lišen posturomimogestualne sastavnice, ne bi imao isti smisao.

U gore navedenom primjeru PMG manifestacije odnose se na informacijski sadržaj iskaza. Međutim, sadržaj svakog iskaza ostvaruje se na dvije ravni: na semantičkoj ravni propozicije smisla i na pragmatičkoj ravni njegove funkcionalnosti koja ga određuje kao govorni čin. (Su)iskazivanje jest funkcionalno ostvarenje jezične djelatnosti u pojedinim činovima koji time postaju mjesta ostvarenja subjekata u komunikaciji. Riječ je, dakle, o intersubjektivnoj aktivnosti čiji su tragovi uočljivi u plurimodalnoj pojavnosti

[89] Franc. *posturomimogestuelle conversationnelle*

govornoga čina „tako da ih drugi subjekt-iskazivatelj može rekonstruirati kako bi protumačio smisao iskaza“ (Greimas/Courtès 1986: 76). Posturomimogestualnost odražava taj (su)iskazivateljski vid iskaza i govornoga čina. Tragovi iskazivanja svjedoče o ilokucijskoj vrijednosti[90] govornoga čina. U pogledu performativnosti – pa tako i ilokuciji – Austin (1971b: 16) je pisao:

> Kako bismo iskaz učinili nedvojbeno performacijskim, možemo, umjesto za ekplicitnim izrazom, posegnuti za brojnim prvotnijim sredstvima kao što je, primjerice intonacija, ili gesta; nadalje, i povrh svega, na temelju samog konteksta u kojemu su riječi izrečene možemo biti potpuno sigurni kako ih treba shvatiti – kao opis, na primjer, ili opet kao upozorenje.[91]

Prema tome razgovorna posturomimogestualnost, jednako kao i verbalno-akustički izrazi, može izraziti ilokucijski aspekt sveukupnog iskaza:

<ispružena podlaktica, dlan vodoravno prema tlu> (vidi Calbris/Montredon 1986: 147)

(19) Majka je nezadovoljna neredom u sinovoj sobi. Sin joj kaže:
Demain, je rangerai la chambre. [= Sutra ću pospremiti sobu].

---

[90] Engl. *illocutionary force* prevodi se u francuskome jeziku kao: *force/valeur illocutoire*.

[91] *To make our utterance performative, and quite unambigously so, we can make use in place of the explicit formula, of a whole lot of more primitive devices such as intonation, for instance, or gesture; further and above all, the very context in which the words are uttered can make it entirely certain how they are to be taken – as a description, for example, or again as a warning.*

Efektivni smisao: ***Obećajem ti*** *da ću pospremiti sobu*. Deklarativni govorni čin – obećanja.

Govorni činovi mogu biti sazdani od različitih ostvarenja plurimodalnoga govorno-jezičnoga potencijala. Posturomimogestualnost, uz usmenu govornu aktivnost, igra nezanemarivu ulogu u govorno-jezičnoj pragmatici. Ona može sama, bez usporednog govora, biti nositelj govornoga čina. Upravo zbog toga Austin (1970: 120) primjećuje kako ilokucijski čin nije sam po sebi nužno posljedica lokucijskoga, zato što postoje ilokucijski i perlokucijski činovi neovisni o govoru.

U tome slučaju primatelj tijekom čina tumačenja rekonstruira sadržaj koji je posturomimogestualnost pretpostavila svojom manifestacijom unutar iskaza i govornoga čina. Za uspješno tumačenje amblematičke geste potrebno je:

- „prethodno poznavanje semantičkoga koda za koji se smatra da ga ona manifestira" (Greimas 1970: 70). Obično se radi o slabo kodiranim sociokulturnim cjelinama, više nego o *kodu* u strogom smislu riječi.
- poznavanje sveukupne situacije govornoga čina u kojoj je određeno posturomimogestualno ponašanje proizvedeno.

Kako bi naglasio važnost kulturnog i pragmatičkog konteksta u tumačenju gestâ, Greimas (1970: 75) piše:

> Izvađena iz predviđenog konteksta, modalna će kategorija, umjesto da znači pristanak ili odbijanje, prije izgledati kao da se subjekt trudi riješiti muhâ koje ga napadaju; proksemička kategorija može podsjetiti na dijete koje tapka u mjestu jer se ne usuđuje priznati što mu treba ili, u najboljem slučaju, na ples.[92]

Možemo reći da je sociokulturna i plurimodalna obilježenost komunikacije danas usvojena činjenica. Ipak, u svakodnevnom je životu pojedinac toga uvelike nesvjestan; i ne samo pojedinac: članovi sociokulturne jezične zajednice smatraju svoje vlastite modele posturomimogestualnih ponašanja univerzalnima. Međutim, tumačenje iste PMG manifestacije može varirati od jedne do druge kulture. Odatle proizlazi da se stanovita posturomimogestualna ponašanja mogu doduše naći u više kulturâ, no tumačiti ih

[92] *Sortie de son contexte programmé, une catégorie modale, au lieu de signifier l'assentiment ou le refus, donnera plutôt l'idée d'un effort fait par le sujet pour se débarasser des mouches qui l'assaillent ; une catégorie proxémique pourra faire penser au piétinement sur place de l'enfant qui n'ose pas avouer ses besoins, ou dans le meilleur des cas à la danse*.

je moguće samo unutar pripadajućega sociokulturnog okvira i dane govorno-jezične pragmatike.

2.3.3. HRVATSKI IZVORNI GOVORNICI U INTERPRETACIJI FRANCUSKIH AMBLEMATIČKIH GESTA[93]

Predmet ovog istraživanja bila je društveno kodirana ili konvencionalna posturomimogestualnost specifična za francusku jezičnu zajednicu u odnosu na ostale. Testiran je repertoar od 42 amblematičke geste, polazeći od rječnika G. Calbris /J. Montredon, *Des gestes et des mots pour le dire* (*Geste i riječi za izreći ih*). Potrebno je naglasiti da uporaba testiranih gesta varira u samoj francuskoj jezičnoj zajednici prema dobi, spolu, stupnju obrazovanosti, regionalnoj ili klasnoj pripadnosti itd. Ipak je većina izvornih govornika francuskoga jezika u stanju – čak iako sami ne koriste danu gestu – tu gestu pravilno interpretirati.

Svaka testirana amblematička gesta pretpostavlja specifičnu kombinaciju pokreta tijela (naročito ruku), izražaja lica, pogleda i držanja. Takve geste počivaju na društvenoj konvenciji, daju se prevesti riječima, tj. francuskim idiomatskim frazama koje ih mogu simultano ili sukcesivno pratiti ili pak potpuno nadomjestiti.

Svrha anketiranja bila je uvidjeti u kojoj su mjeri hrvatski učenici francuskoga kao stranoga jezika u stanju pravilno interpretirati francuske konvencionalne amblematičke geste te na kakve teškoće pritom nailaze. Poboljšava li se razumijevanje automatski s boljim poznavanjem jezika?

Komunikacijski proces podrazumijeva nerazdvojno jedinstvo verbalnog i neverbalnog što funkcioniraju čas simultano čas sukcesivno tijekom svake interakcije. Premda općenito ne vrijedi izolirati neverbalne elemente od verbalnih, ovog smo puta učinili izuzetak da bismo usredotočili svu pozornost ispitanika na interpretiranje posturomimogestualnog aspekta.

Imajući u vidu navedene postavke 1990-ih smo anketirali u Zagrebu 113 učenika francuskog jezika različite dobi i stupnja učenja jezika: s jedne strane, djecu-početnike u dobi od 11-12 godina i, s druge strane, odrasle-naprednije i napredne od 17-25 godina. Anketiranja su vršena u osnovnim školama „Vladimir Nazor“ i „Mladost“, potom u Obrazovnom centru za jezike[94] u

[93] Istraživanje ostvareno 1989/1990. u sklopu autoričinoga magistarskog rada na Universté Toulouse 2. Članak je objavljen na francuskome jeziku: Pavelin, Bogdanka. 1990. “La réception de la mimogestuelle francaise par les apprenants croates en FLE“, časopis *SUVAG*, vol. 3, br. 1-2, ISSN 0353-2704, str. 123-128.

[94] Križanićeva 4a.

Zagrebu, kao i među studentima završne godine studija francuskoga jezika i književnosti na Filozofskome fakultetu u Zagrebu.

Da bi bila zajamčena autentičnost francuskih konvencionalnih gesta, geste su izvodili izvorni francuski govornici koji su predavali u ustanovama u kojima smo obavili anketiranja: gđica A. Gilles i gosp. H. Boudin, M. Vincent, R. Horne. Anketiranja su se odvijala u okviru redovne nastave stranoga jezika s francuskim lektorom tako da uobičajena atmosfera nije ničim bila ometena.

Prilikom anketiranja i odrasli ispitanici i djeca su često oponašali sami za sebe prezentiranu gestu prije no što bi se odlučili koje bi joj značenje pripisali. Pokušajem interioriziranja geste ispitanici su se nastojali familijarizirati s određenom gestom percipirajući je kroz filtar vlastite posturomimogestualnosti.

Nakon prezentiranja dane geste uživo, ispitanik se morao odlučiti za određenu interpretaciju odabirom jednog od nekoliko izričaja predloženih u upitniku. Svim ispitanicima bio je ponuđen isti upitnik na osam stranica, napisan na hrvatskome jeziku. Upitnik je, dakle, bio preveden na hrvatski, a francuski frazemi smisaono a ne doslovno prevedeni da bismo izbjegli dvije zamke:

1. da ispitanici ne bi pukom asocijacijom pripisali prezentiranoj gesti izričaj koji je doslovno opisuje a da pritom ustvari ne shvate sadržaj niti geste niti popratnog izričaja. Na primjer *Il a la grosse tête = Ima veliku glavu* umjesto: *On je tašt.*
2. da u hrvatskom jeziku ne postoji ekvivalent francuskome frazemu.

Radi bolje preglednosti upitnik je bio raspodijeljen u 14 sekvenci, svaka sekvenca sadržavala je 3 geste koje smo nastojali rasporediti od lakših prema težima,

Pri statističkoj obradi rezultata grupirali smo ispitanike po spolu i dobi jer se razina dobi ispitanika poklopila sa stupnjem učenja francuskoga jezika (stariji naprednijeg stupnja učenja od mlađih). Rezultati za svaku testiranu gestu opisani su dvjema statističkim tablicama. Prva se tablica (Tablica 1) odnosi na samo razumijevanje, a druga (Tablica 2) na stupanj eventualne familijarnosti geste s obzirom na materinsku kulturu.

Tablica 1

1. A	„FERME LA“	OSNOVNA ŠKOLA				SRED. ŠKOLA		FAKULTET				SVI	
		M		Ž		Ž		M		Ž			
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	∑	%
A	PREVIŠE BRBLJA!	21	91,3	30	76,9	23	92	2	66,6	22	95,7	98	86,7
B	ZATVORENO!	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
C	ŠUTI!	2	8.7	8	23	1	4	1	33,4	1	4,3	13	12,5
D	NIJE ISTINA!	0	0	0	0	1	4	0	0	0	0	1	0,8
	BEZ ODGOVORA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	UKUPNO	23	100	38	100	25	100	3	100	23	100	113	100

Tablica 2

1. B	KORISTITE LI VI ILI VAŠA OKOLINA, OVU GESTU:	OSNOVNA ŠKOLA				SRED. ŠKOLA		FAKULTET				SVI	
		M		Ž		Ž		M		Ž			
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	∑	%
A	ČESTO	12	52,1	17	43,6	3	12	0	0	9	39,2	41	36,3
B	PONEKAD	9	32	17	43,6	13	52	2	66,6	12	52,2	53	47
C	NIKAD	2	15,9	3	7	3	12	1	33,4	1	4.3	10	8,8
D	NE ZNAM	0	0	2	5,8	6	24	0	0	1	4,3	9	7,9
	BEZ ODGOVORA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	UKUPNO	23	100	39	100	25	100	3	100	23	100	113	100

Rezultati ankete ističu dva bitna pravca: s jedne strane prosjek razumijevanja od 31.4% kod djece početnika i s druge prosjek razumijevanja od 57% kod srednjoškolaca i studenata, naprednijih i vrlo naprednih u učenju francuskoga jezika (vidi Tablicu 3). Na prvi bi se pogled iz takvih rezultata moglo zaključiti da je bolje poznavanje jezika pridonijelo boljem razumijevanju francuskih amblematičkih gesta.

Tablica 3

	DJECA 11 – 12 g.	ODRASLI 17 – 25 g.	OPĆI PROSJEK
PROSJEK RAZUMIJEVANJA	31,45%	57,3%	43%

Jednako tako isprva začuđuje odsutnost bitnijih razlika u rezultatima grupe odraslih ispitanika srednjoškolaca u odnosu na studente francuskoga jezika na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Dobne razlike između te dvije skupine nisu značajne, jer možemo pretpostaviti da su dostigle otprilike istu razinu socijalizacije i usvajanja sociokulturoloških kodova ponašanja u komunikaciji na hrvatskome jeziku. S druge strane postoji značajnija razlika u stupnju učenja jezika: srednjoškolci, od 17-18 godina, na srednjem stupnju znanja jezika i studenti francuskog jezika, od 22-25 godina koji su u odnosu na njih vrlo napredni.

Odsutnost pomaka između rezultata srednjoškolaca i studenata govori u prilog zaključku da je viši stupanj socijalizacije i mentalne zrelosti, prije nego viši stupanj znanja jezika, pridonio boljim rezultatima srednjoškolaca i studenata u odnosu na osnovnoškolsku djecu. U suprotnom bilo bi za očekivati znatno bolje rezultate studenata koji svakako bolje vladaju jezikom od testiranih srednjoškolaca.

Dakle, dob je očigledno utjecala na snalaženje u interpretiranju gesta, i to iz dva razloga:

1. zbog razlika između djece i odraslih u stupnju socijalizacije i usvajanja sociokulturnih kodova komuniciranja na materinskome jeziku;
2. zbog razlika u stupnju mentalne zrelosti, odrasli su skloniji apstraktnijem mišljenju pri interpretaciji, dok djeca u susretu s nepoznatom gestom nastoje objasniti sadržaj konkretiziranjem, tj. naći sadržaj u neposrednom mogućem povodu prezentiranog posturomimogestualnog ponašanja.

Kod odraslih opet, zbog sklonosti apstrahiranju, češće dolazi do pogrešaka uslijed interferencije značenja iz materinskih komunikacijskih kodova ponašanja ili pak uslijed pukog nagađanja.

Inače, činjenica da većina ispitanih izjavljuje da su već sreli testiranu gestu, ne jamči da će pravilno interpretirati njezin sadržaj. Naravno, geste kojima su izraz i sadržaj slični ili identični u objema kulturama predstavljaju najmanje problema pri interpretaciji (npr. *Ras-le-bol = Svega mi je navrh glave*). Dok je opet najteže interpretirati geste koje ne postoje u materinskome jeziku (npr. *la barbe = dosada,* usp. 3.3.2. primjer (50)).

Premda su odrasli polučili vidno bolje rezultate, suočeni s nepoznatim gestama svi su ispitanici skloni dvama tipovima grešaka:

1. bilo interferencijom sadržaja slične geste iz materinskoga koda, na primjer *Ferme-la = Previše pričaš, stalno pričaš,* jer percepcija strane konvencionalne posturomimogestualnosti prolazi kroz filtar materinjeg sociokulturološkog modela jezičnoga izraza.

2. bilo traženjem motiviranosti geste, na primjer *Avoir un verre dans le nez,* interpretiran kao *Obriši se* umjesto *Pijan si*.

Sve u svemu, premda ispitanici nisu imali priliku direktnije biti izloženi sustavnijem prezentiranju francuskih amblematičkih gesta u nastavi francuskoga jezika, ipak im testirane geste nisu bile mahom sve nepoznate, neke zbog sličnosti s gestama iz materinskoga sociokulturnog modela a neke zbog očitije motiviranosti. Ipak, znatan im je dio testiranih gesta bio nepoznat i stoga uzrokovao brojne pogreške u interpretaciji.

Ovim se anketiranjem još jednom potvrdio kulturološki i i konvencionalni karakter testiranih francuskih amblematičkih gesta, što ga je utvrdila G. Calbris u svojim istraživanjima 80-ih godina.

Poznavanje samoga stranog jezika ne podrazumijeva samo po sebi i mogućnost pravilnog kodiranja i dekodiranja ostalih suprasegmentalnih činitelja društveno kodiranih komunikacijskih modela ponašanja koji obilježavaju društvenu zajednicu i jezik koji se u njoj govori. Štoviše, ni postojanje istih gesta u dvjema sociokulturnim zajednicama ne znači da im je i sadržaj isti ili pak univerzalan. Rezultati ukazuju na potrebu za sustavnijim senzibiliziranjem učenika stranoga jezika na posturomimogestualnu sastavnicu kao jedan od činitelja koji su uz jezični sustav prisutni u komunikaciji u ciljnome jeziku i kulturi.